
L'inici del procediment i la fase d'instrucció

PID_00268263

Pablo Llarena Conde

Temps mínim de dedicació recomanat: 3 hores

Pablo Llarena Conde

Magistrat del Tribunal Suprem.

La revisió d'aquest recurs d'aprenentatge UOC ha estat coordinada pel professor: Jordi Garcia Alberó (2019)

Cinquena edició: setembre 2019

Autoria: Pablo Llarena Conde

Llicència CC BY-NC-ND d'aquesta edició, FUOC, 2019

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Realització editorial: FUOC

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

1. L'arrencada del procediment penal.....	5
1.1. La denúncia	5
1.1.1. Regulació de la denúncia	5
1.1.2. La denúncia anònima	7
1.1.3. L'atestat policial	7
1.1.4. Altres formes de denúncia	8
1.2. La querella	9
1.2.1. Legitimació per a querellar-se	9
1.2.2. Lloc de presentació	10
1.2.3. Elements de la querella	10
2. La crisi inicial del procés.....	12
3. La competència.....	17
3.1. Fixació de la competència	17
3.1.1. Regla general	17
3.1.2. Regles subsidiàries	17
3.1.3. Delictes connexos	18
3.1.4. Competència per raó de la matèria	19
3.1.5. Competència per raó de la persona	20
3.2. Qüestions de competència	20
4. La incoació del procés.....	21
4.1. Determinació del procediment	21
4.2. Determinació de la relació juridicoprocessal	22
4.3. Fixació de les diligències d'investigació que cal practicar	22
5. La inculpació.....	25
6. El secret del sumari.....	27
Exercicis d'autoavaluació.....	29
Solucionari.....	32
Abreviatures.....	33

1. L'arrencada del procediment penal

El procediment penal s'inicia a partir del moment en què el jutjat d'instrucció rep la notícia d'uns fets que poden ser constitutius d'infracció penal (*noticia criminis*). Aquesta notícia s'aconsegueix per mitjà de denúncies i querelles.

La diferència entre **denúncia** i **querella** se centra en el fet que la denúncia és la mera participació d'uns fets que el denunciante considera que poden ser constitutius d'infracció penal i la querella, en canvi, és un escrit en què no solament es participa aquesta realitat que es considera delictiva sinó que també es manifesta al jutjat la voluntat de erigir-se en part acusadora del procediment penal que s'arriba a constituir.

1.1. La denúncia

1.1.1. Regulació de la denúncia

Vegem els aspectes bàsics sobre la denúncia:

1) **Obligació de denunciar.** La denúncia és regulada en els articles 259 *et seq.* de la LECrim.

La participació al jutge d'instrucció de qualsevol fet que pugui ser constitutiu d'infracció penal és una obligació per a tota persona que presenciï els fets, amb la sola excepció d'aquelles persones a què es refereixen els articles 260 i 261.

En tot cas, cal fixar-se en el fet que la desatenció de l'obligació de denunciar no té sanció, ja que en el codi penal de 1995 va desaparèixer el delictes d'omissió del deure de denunciar alguns delictes.

Persones exemptes d'informar

Segons els articles 260 i 261 de la LECrim, les persones següents són exemptes de la participació al jutge d'instrucció: cònjuge del delinqüent, no separat legalment o de fet o la persona que conviski amb ell en anàloga relació d'afectivitat, ascendents o descendents del delinqüent, col·laterals fins al segon grau.

2) Lloc de presentació. La denúncia es pot presentar en qualsevol comissaria dels cossos i forces de seguretat (Guàrdia Civil, Policia Nacional o policies autonòmiques), i per tant queda exclosa la possibilitat de presentar-se en les dependències de la Guàrdia Urbana o Policia Local.

També es poden presentar davant el ministeri fiscal o davant qualsevol jutge d'instrucció (art. 262 LECrim).

No obstant això, cal fixar-se en el fet que, si es presenta la denúncia davant el jutge d'instrucció, les normes de repartiment dels diferents partits judicials imposen que sigui davant el jutge que exerceixi les funcions de guàrdia en la data de presentació de la denúncia, encara que la instrucció dels fets pugui correspondre a un altre jutjat del mateix partit o d'un altre. En aquests casos, la denúncia s'ha de presentar davant el lletrat de l'Administració de Justícia (LAJ) d'acord amb el que disposa l'article 280 de la LECrim, en relació amb l'article 279.1 del mateix text legal i l'article 281.1 de la LOPJ.

3) Forma de presentació. La denúncia es pot presentar verbalment, en forma de declaració (art. 267 LECrim) o per escrit.

Tant l'una com l'altra es poden presentar personalment o per mandatari. No obstant això, en els supòsits en què la denúncia es presenti per mandatari, l'apoderat ha de tenir un poder especial del denunciant.

L'apoderament es pot fer en escriptura pública (davant notari), d'acord amb l'article 1280 del CC. També es pot atorgar davant el lletrat de l'Administració de Justícia en compareixença *apud acta*. L'exigència que el poder sigui especial comporta la impossibilitat d'interposar denúncia amb un mer poder general per a plets. Per tant, cal que el poder reculli específicament que l'encomana inclou la denúncia dels fets o la denúncia de les persones concretes a què es refereix. Aquesta exigència permet que el procediment es pugui dirigir contra el denunciant representat en l'eventualitat que els fets denunciats siguin falsos o que la denúncia es presenti amb temerari menyspreu a la veritat (art. 205, 208 o 456 CP).

El que ha estat exposat mostra implícitament els supòsits en què una denúncia necessita ratificació del denunciant (compareixença del denunciant davant el LAJ del jutjat que conegui de la causa, per a manifestar que una denúncia rebuda i en la qual consta el seu nom com a denunciant té en veritat aquesta procedència). S'ha de fer la ratificació en tots els supòsits en què no estigui contrastat que la *noticia criminis* tingui la procedència personal que s'hi atribueix, això és:

a) escrits de denúncia rebuts a la policia, fiscalia o jutjat, dels quals no es pot tenir la certesa que l'autor sigui qui consta com a signatari;

Polícia local

La instrucció núm. 1/2008, de la Fiscalia General de l'Estat, sobre la Direcció pel Ministeri Fiscal de les Actuacions de Policia Judicial, estableix que: "... debido al alto nivel de capacitación profesional y preparación técnica que están alcanzando las Policías Locales, especialmente en los grandes núcleos urbanos, existe la posibilidad de que los cuerpos policiales de los Municipios que se adhieran al Convenio Marco de Colaboración, Cooperación y Coordinación, suscrito el 20 de febrero de 2007 entre el Ministerio del Interior y la Federación Española de Municipios y Provincias, siempre que el correspondiente convenio específico que suscriba cada Municipio así lo prevea, puedan colaborar en el ejercicio de las funciones de Policía Judicial, tanto en lo que se refiere a la recepción de denuncias como a la investigación de los hechos, en relación con las infracciones penales que en dicho Convenio se especifican, cuando constituyan falta* [*actualment, delictes lleus] o delito menos grave...".

b) denúncies presentades per qui va manifestar actuar en nom d'una altra persona; o

c) denúncies presentades per mandatari sense poder especial (mandataris apoderats verbalment o amb poder general per a plets).

1.1.2. La denúncia anònima

La validesa de les denúncies anònimes és discutida. És evident que darrere del vel d'anonimat es poden amagar interessos espuris encaminats al descàrrec del denunciador, de manera que la LECrim de 1872 i la Compilació general de 1879 van proscriure la denúncia anònima com a forma de comunicació de fets delictius. Avui dia, la regulació legal és confusa. D'una banda, els articles 266 i 267 de la LECrim exigeixen la identificació del denunciador (l'art. 266 diu que la denúncia escrita ha d'estar signada pel denunciador i l'art. 267 indica que el denunciador ha de signar la denúncia feta verbalment). D'altra banda, l'article 308 de la LECrim sembla que obliga el jutge a practicar diligències tan aviat com tingui coneixement de la perpetració dels fets delictius (sense condicionar-ho a la forma d'aconseguir aquesta informació) i l'article 962 l'obliga a convocar un judici oral tan aviat com tingui coneixement d'uns fets que mereixin la qualificació de delictes lleus.

Exemples de denúncies anònimes

Són habituals les trucades telefòniques, els correus electrònics o els escrits rebuts per la policia o cursats directament al jutjat, en els quals no s'aporten les dades d'identificació de qui desvela la *noticia criminis*.

L'afer l'ha resolt el nostre Tribunal Constitucional, que en les Sentències 135/1989 i 41/1998 ha admès la denúncia anònima (incloent-hi les notícies de premsa) com a mitjà d'inici del procés penal. No obstant això, el mateix Tribunal Constitucional manifesta que –considerant els riscos– en aquests supòsits no es pot fer cap actuació respecte del denunciador sense prèvia comprovació o corroboració de la veracitat dels fets.

1.1.3. L'atestat policial

L'atestat és una denúncia formalitzada, si bé es caracteritza perquè incorpora diligències policials de comprovació o investigació dels fets, que es documenten i incorporen a la mateixa denúncia.

És important tenir present que, segons l'article 297 de la LECrim, l'atestat té mer valor de denúncia. Això implica que el que incorpora l'atestat no és prova, sinó que és precisament l'objecte de la prova.

Excepcionalment, el Tribunal Constitucional ha reconegut que les diligències d'investigació i actuació que obren en l'atestat es poden utilitzar com a prova preconstituïda sempre que compleixin els requisits següents:

a) Que les dades que s'incorporen a l'atestat i que es volen usar com a prova anticipada siguin dades objectives i verificables (veg. senyals de frenada, taques de sang, vidres trencats, impactes de bala, etc.). Així, doncs, queden excloses les declaracions personals (manifestacions de testimonis o perits), per més que s'hagin documentat en l'atestat.

b) Que no siguin reproduïbles en l'acte del judici.

c) Que s'hagin recollit amb perfecta observança de les obligacions imposades pel que fa a la manera d'actuació policial (art. 292 i 293 LECrim).

d) Que les dades s'incorporin a l'acte del judici oral mitjançant la lectura de la part de l'atestat que les afecta, a fi que operi sobre aquestes dades el principi d'immediació i perquè les parts les puguin sotmetre a contradicció amb la resta de proves que es practiquin.

e) Que les dades que s'incorporen a l'atestat i que es volen usar com a prova anticipada no siguin l'objecte del procés mateix (vg. la possessió de la droga per la qual algú és acusat d'un delictes contra la salut pública).

1.1.4. Altres formes de denúncia

Hi ha altres formes de denúncia que val la pena tenir en compte:

1) **Els comunicats hospitalaris.** Tot centre hospitalari remet un comunicat en què informa el jutjat de qualsevol atenció assistencial que hagi estat dispensada per lesions no naturals, i correspon al jutjat indagar si hi ha responsabilitat criminal darrere d'aquesta causació.

2) **La petició d'entrada i registre domiciliari o la petició d'intervenció telefònica.** L'ofici policial inicial, en què interessa que s'acordi judicialment una entrada i registre o una intervenció telefònica, sempre es basa en l'existència de determinats fets delictius que es volen investigar. En aquest sentit, la petició no és sinó una participació de la *noticia criminis* que, a més que s'adopti la diligència d'investigació que es peticona, justifica l'arrencada del procés d'investigació de la mateixa manera que qualsevol altra denúncia.

3) **L'actuació d'ofici.** És evident que l'inici del procés penal es pot basar en una actuació d'ofici dels tribunals, tret que es tracti de delictes privats o semi-públics. Si bé la pràctica forense desaconsella aquesta modalitat d'arrencada perquè amaga un perill d'exercici autoritari del poder, excepte en supòsits de clara valoració criminal, cal fixar-se en el fet que és freqüent respecte d'aquells delictes en què la comissió es mostra o suggereix en el si d'un procediment. Quan un jutge dirigeix un procediment en què es revela la comissió passada d'un delictes, ha d'ordenar que es dedueixi testimoni d'allò que el reflecteix i remetre-ho al jutge que sigui competent per a fer-ne la instrucció.

1.2. La querella

Com ja hem dit, la querella és l'escrit processal pel qual una persona participa al jutjat una *noticia criminis* i manifesta alhora la voluntat d'erigir-se en part acusadora en el procediment que s'incoï per a l'esclariment.

1.2.1. Legitimació per a querellar-se

Si en els delictes privats només estan legitimats per a ser acusació privada els perjudicats, en els delictes públics pot exercir acusació qualsevol persona.

No obstant això, queden exceptuats aquells a qui es refereix la LECrim, en els articles 102 i 103. Aquesta prohibició té una transcendència per a la defensa que va més enllà de l'arrencada del procés. No són infreqüents els supòsits en què la falta de legitimació no s'aprecia en un primer moment i s'admet com a acusació particular a qui la llei no permet. La situació convé que sigui advertida per la defensa, ja que si el ministeri fiscal no desplega acusació a la terminació de la investigació (cosa que no és infreqüent), no es podrà admetre l'obertura del judici oral (o la condemna) sobre la base de l'exclusiva pretensió sancionadora de qui no estava legitimat per a exercir l'acció penal.

L'article 102 estableix que no poden exercir l'acció penal (excepte per delictes comès contra la seva persona o béns, o contra la persona o béns del seu cònjuge, ascendent, descendent, germans o afins):

- a) El qui no gaudeixi de la plenitud dels drets civils (és a dir, els qui hagin estat condemnats a la pena d'inhabilitació especial per al dret de sufragi passiu durant el temps de la condemna).
- b) El qui hagi estat condemnat dues vegades per sentència ferma com a reu del delictes de denúncia o querella calumnioses.
- c) El jutge o magistrat.

L'article 103 estableix que tampoc no poden exercitar accions penals entre si:

- a) Els cònjuges, si no és per delictes comès per l'un contra l'altre o contra els seus fills, i pel delictes de bigàmia.

b) Els ascendents, descendents i germans per naturalesa, adopció o per afinitat, si no és per delictes comuns pels uns contra els altres.

1.2.2. Lloc de presentació

A diferència de la denúncia, l'article 272 de la LECrim disposa que la querrel·la s'ha d'interposar davant el jutge d'instrucció competent. Simultàniament, l'article 313 disposa que el jutge que rebí la querrel·la l'ha de desestimar (inadmetre a tràmit) quan no es consideri competent per a instruir el sumari objecte d'aquesta querrel·la.

El que ha estat exposat determina la necessitat que la querrel·la s'hagi de presentar no davant qualsevol jutge d'instrucció, sinó davant aquell que s'entén que té la competència objectiva, funcional i territorial per a la investigació dels fets. Quan el jutge que rebí la querrel·la no admeti aquesta competència, ha de dictar una interlocutòria d'inadmissió a tràmit, sense ni tan sols qualificar si els fets denunciats tenen naturalesa delictiva o no en tenen.

1.2.3. Elements de la querrel·la

La querrel·la s'ha de presentar amb advocat i procurador, i no hi cal (encara que sí que és freqüent) que el querellant faci una anàlisi de qualificació o subsumpció delictiva dels fets que es denunciïn. L'article 277 estableix que la querrel·la ha d'expressar:

- El jutge o tribunal davant el qual es presenta.
- El nom, cognoms i veïnat del querellant.
- El nom, cognoms i veïnat del querellat.
- En cas d'ignorar-se aquestes circumstàncies, s'ha de fer la designació del querellat per les senyes que el puguin donar a conèixer més bé.
- La relació circumstanciada del fet, com a expressió del lloc, any, mes, dia i hora en què s'executi, si se saben.
- L'expressió de les diligències que s'han de practicar per a fer la comprovació del fet.
- La petició que s'admeti la querrel·la, que es practiquin les diligències indicades en el número anterior, que es dugui a terme la detenció i l'empresonament del presumpte culpable o se li exigeixi la fiança de llibertat provisional, i s'acordi l'embargament dels seus béns en la quantitat necessària en els casos en què sigui procedent.

Fiança de reparació

Cal recordar que quan la querrel·la la presenta el qui no és perjudicat pel delictes (acció popular) ha de prestar fiança de reparació per si aquesta querrel·la resulta infundada. En tot cas, la doctrina constitucional estableix que la fiança no pot ser impeditiva (o particularment onerosa) de l'exercici de l'acció penal.

- La signatura del querellant o la d'una altra persona a petició seva si no sap signar o no ho pot fer, quan el procurador no tingui poder especial per a formular la querella.

La pràctica judicial sol acordar la inadmissió de la querella –si bé concedeix un termini per a l'esmena– quan es presenta amb falta d'algun requisit que resulta reparable.

Exemple d'inadmissió de querella

L'exemple més habitual és quan es presenta sense anar acompanyada de poder especial (en els termes expressats abans) a favor de l'advocat i procurador actuants. No obstant això, sembla més lògic que si la querella té dos efectes essencials (participar uns fets aparentment delictius i comunicar la voluntat del querellant d'erigir-se en acusació) i el defecte formal es projecta sobre la postulació de la part (insuficiència del poder del seu lletrat o procurador), l'acte adequat és admetre a tràmit la querella i investigació d'uns fets perseguibles d'ofici, i condicionar a l'esmena que el querellant sigui tingut per part en el procés que s'inicia.

2. La crisi inicial del procés

Aquí ens referirem a tots els supòsits en què es rep una denúncia o querella que se salda amb una decisió judicial en què es denega la constitució del procediment penal que volia el denunciant o querellant.

Òbviament, la resolució ha d'adoptar la forma d'interlocutòria i –com indica el Tribunal Constitucional– amb un deure reforçat de motivació en consideració al fet que comporta una decisió definitiva que afecta de manera directa el dret a la tutela judicial efectiva. En tot cas, cal fixar-se en el fet que la mateixa doctrina indica que el dret a la tutela judicial efectiva que correspon a la part acusadora no comporta el dret a fer que s'abordi una investigació, ni a servir-se de qualsevol mitjà d'investigació que reclami, sinó exclusivament el dret a obtenir una decisió judicial argumentada, de manera que tan sols és procedent la incoació del procediment d'investigació quan els fets denunciats són constitutius d'infracció penal i les diligències demanades adequades a l'esclariment d'aquests fets.

Aquests supòsits d'inadmissió *a limine* són variats:

1) **Irrellevància penal.** Si el jutjat entén que els fets que es denuncien no són constitutius d'infracció penal, s'absté de tot procediment i ordena l'arxivament de l'actuació (art. 269 LECrim). Quan els fets s'hagin participat per querella, l'article 313 estableix que el jutge d'instrucció ha de desestimar la querella.

Cal fixar-se en el fet que l'exclusió només és procedent si els fets –tal com es relaten– no són constitutius d'infracció penal o quan són notòriament falsos. La convicció judicial –més o menys fundada– que la instrucció acabarà essent infructuosa, no pot justificar de cap manera que es renunciï a constatar objectivament el pronòstic amb les fonts de prova corresponents.

Cal fixar-se en el fet que en els supòsits en què el jutge entén que els fets no són constitutius d'infracció penal, no pot ordenar la incoació de cap procediment d'investigació o depuració de responsabilitat criminal dels previstos en la Llei d'enjudiciament¹. Això és així perquè la llei fa dependre la incoació d'aquests processos del fet que els esdeveniments denunciats siguin constitutius d'alguna infracció penal de les que constitueixen l'àmbit d'aplicació material d'un dels procediments regulats. Aquesta circumstància, i el fet que la documentació s'hagi de registrar en un expedient (amb nom i número) que en

⁽¹⁾Procediment ordinari, diligències prèvies, diligències urgents, procediment per delictes lleus o procediment davant el tribunal del jurat.

permeti la referència i gestió, fa que a la pràctica forense aquests procediments quedin registrats (a efectes administratius) com a *Diligències Indeterminades* o com a *Afer General*.

2) Falta de competència. Quan els fets es participen per querella, la falta de competència per part de l'òrgan judicial receptor –com hem dit– determina la inadmissió a tràmit de l'escrit inicial, tret que se'n puguin derivar perjudicis per a la investigació com a conseqüència de la inactuació.

A diferència de la querella, la falta de competència per a conèixer de fets criminals comunicats per denúncia, determina la incoació del procediment penal que correspon a la infracció penal que es denuncia i la remissió posterior al jutjat que s'entén que és competent (crisi inicial impròpia).

Òbviament, com veurem, aquestes dues decisions són susceptibles de recurs de reforma i d'apel·lació.

3) Crisis inicials impròpies. Amb aquesta expressió fem referència a tots els supòsits en què el jutge d'instrucció, si bé incoa un procediment d'investigació criminal en vista de la denúncia o querella presentada, paralitza l'activitat instructora en el mateix moment de la incoació.

Els supòsits que ho determinen són diversos:

a) Incoació i sobreseïment provisional immediat per falta d'autor conegut.

No obstant això, la Llei 41/2015, de 5 octubre, de modificació de la Llei d'enjudiciament criminal per a l'agilitació de la justícia penal i l'enfortiment de les garanties processals, ha introduït una important novetat en aquest aspecte.

Abans d'aquesta reforma, tota denúncia que s'interposés s'havia de remetre a l'autoritat judicial competent. Aquesta procedia a la incoació del procediment corresponent al delictes comès, i acordava immediatament el sobreseïment de les actuacions per falta d'un autor conegut si aquest era ignorat i no hi havia vies d'investigació per identificar-lo.

El procediment responia a la previsió –que encara avui es manté en l'article 284.1 de la LECrim– que «Immediatament després que els funcionaris de la policia judicial tinguin esment d'un delictes públic, o siguin requerits per prevenir la instrucció de diligències per raó d'algun delictes privat, ho han de participar a l'autoritat judicial o al representant del Ministeri Fiscal, si poden fer-ho sense cessar la pràctica de les diligències de prevenció. Altrament, ho han de fer una vegada acabades».

Però en relació amb aquest supòsit que analitzem (és a dir, quan no hi hagi un autor conegut) la reforma ha introduït un segon número que –amb la finalitat de descarregar els jutjats d'instrucció de treballs de gestió inútils– disposa que quan no hi hagi un autor conegut del delicte, la policia judicial ha de conservar l'atestat a disposició del Ministeri Fiscal i de l'autoritat judicial, sense enviar-l'hi.

No obstant això, per mantenir un control judicial adequat en la investigació de determinats delictes, el mateix article disposa que encara que no hi hagi un autor conegut, sí que cal enviar la denúncia o l'atestat quan concorri alguna de les circumstàncies següents:

- Que es tracti de delictes contra la vida, contra la integritat física, contra la llibertat i indemnitat sexuals o de delictes relacionats amb la corrupció.
- Que es practiqui qualsevol diligència després que hagin transcorregut setanta-dues hores des de l'obertura de l'atestat i aquestes hagin tingut algun resultat.
- Que el Ministeri Fiscal o l'autoritat judicial en sol·licitin la remissió.

b) Incoació i arxivament per prescripció.

La prescripció comporta l'extinció de la responsabilitat criminal pel transcurs del temps i la inactivitat.

La prescripció és apreciable d'ofici o la poden reclamar les parts en qualsevol moment del procediment. No obstant això, perquè es pugui apreciar en la fase d'instrucció cal que estiguin acreditats els fets perquè es puguin qualificar penalment i s'hi pugui aplicar el termini que sigui procedent, o bé que s'aprecii que ha quedat prescrita la responsabilitat més greu que es denuncia, si aquesta fos certa.

L'enfrontament tradicional entre la doctrina constitucional i la jurisprudència del Tribunal Suprem, sobre si la mera presentació de la denúncia interromp la prescripció o si la interrupció només es produeix en la data en què es dicta la decisió judicial d'admissió a tràmit de la denúncia o querella, ha estat resolta pel legislador amb la reforma del Codi penal operada per la Llei orgànica 5/2010. L'article 132 disposa que els terminis de prescripció computen des del dia en què es va cometre la infracció i que el termini s'interromp, i queda sense efecte el temps transcorregut, quan el procediment es dirigeix contra la persona indiciàriament responsable del delicte.

Art. 131 CP sobre la prescripció

“Els delictes prescriuen:

Als vint anys, quan la pena màxima assenyalada al delictes sigui presó de quinze o més anys.

Als quinze, quan la pena màxima assenyalada per la llei sigui inhabilitació per més de deu anys, o presó per més de deu i menys de quinze anys.

Als deu, quan la pena màxima assenyalada per la llei sigui presó o inhabilitació per més de cinc anys i que no excedeixi de deu.

Als cinc, els altres delictes, excepte els lleus i els d'injúries i calúmnies, que prescriuen al cap d'un any.

2. Quan la pena assenyalada per la llei sigui composta, s'estarà, per a l'aplicació de les regles compreses en aquest article, a la que exigeixi més temps per a la prescripció.

3. Els delictes de lesa humanitat i de genocidi i els delictes contra les persones i els béns protegits en cas de conflicte armat, excepte els castigats en l'article 614, no prescriuran en cap cas.

Tampoc prescriuran els delictes de terrorisme, si haguessin causat la mort d'una persona.

4. En els supòsits de concurs d'infraccions o d'infraccions connexes, el termini de prescripció serà el que correspongui al delictes més greu."

Art. 132 CP

"1. Els termes previstos en l'article precedent es computaran des del dia en què s'hagi comès la infracció punible. En els casos de delictes continuat, delictes permanent, així com en les infraccions que exigeixin habitualitat, aquests termes es computaran, respectivament, des del dia en què es va realitzar l'última infracció, des que es va eliminar la situació il·lícita o des que va cessar la conducta.

En la temptativa d'homicidi i en els delictes d'avortament no consentit, lesions, tràfic d'éssers humans, contra la llibertat, de tortures i contra la integritat moral, la llibertat i indemnitat sexuals, la intimitat, el dret a la pròpia imatge i la inviolabilitat del domicili, quan la víctima fos menor d'edat, els termes es computaran des del dia en què aquesta hagi aconseguit la majoria d'edat, i si morís abans d'aconseguir-la, a partir de la data de la defunció.

2. La prescripció s'interromprà, quedant sense efecte el temps transcorregut, quan el procediment es dirigeixi contra la persona indiciàriament responsable del delictes, començant a córrer de nou des que es paralitzi el procediment o acabi sense condemna d'acord amb les regles següents:

1a. S'entendrà dirigit el procediment contra una persona determinada des del moment en què, en incoar la causa o amb posterioritat, es dicti resolució judicial motivada en la qual se li atribueixi la seva presumpta participació en un fet que pugui ser constitutiu de delictes.

2a. No obstant l'anterior, la presentació de querella o la denúncia formulada davant un òrgan judicial, en la qual s'atribueixi a una persona determinada la seva presumpta participació en un fet que pugui ser constitutiu de delictes, suspendrà el còmput de la prescripció per un termini màxim de sis mesos, a explicar des de la mateixa data de presentació de la querella o de formulació de la denúncia.

Si dins d'aquest termini es dicta contra el querellat o denunciat, o contra qualsevol altra persona implicada en els fets, alguna de les resolucions judicials esmentades en la regla 1a, la interrupció de la prescripció s'entendrà retroactivament produïda, amb caràcter general, en la data de presentació de la querella o denúncia.

Per contra, el còmput del terme de prescripció continuarà des de la data de presentació de la querella o denúncia si, dins del termini de sis mesos, recau resolució judicial ferma d'inadmissió a tràmit de la querella o denúncia o per la qual s'acordi no dirigir el procediment contra la persona querellada o denunciada. La continuació del còmput es produirà també si, dins d'aquest termini, el jutge d'instrucció no adoptés cap de les resolucions previstes en aquest article.

3. A l'efecte d'aquest article, la persona contra la qual es dirigeix el procediment haurà de quedar suficientment determinada en la resolució judicial, ja sigui mitjançant la seva identificació directa o mitjançant dades que permetin concretar posteriorment aquesta identificació en el si de l'organització o grup de persones a les qui s'atribueixi el fet."

c) Incoació i arxiu per defunció del denunciat (art. 130.1 CP).

d) Incoació i inhibició per falta de competència.

3. La competència

3.1. Fixació de la competència

3.1.1. Regla general

El nostre ordenament jurídic² atribueix la competència per a la investigació al jutge d'instrucció del lloc de comissió del delictes i –per als delictes que són competència dels jutjats de violència contra la dona– al jutge del lloc on resideix la víctima.

⁽²⁾Veg. la regulació completa dels art. 14, 15 i 15 *bis* LECrim.

Certament, hi ha supòsits en què el lloc de comissió del delictes pot ser confús. En aquests casos, la clarificació s'ha de buscar en la jurisprudència del nostre Tribunal Suprem, i se'n pot destacar el següent:

- 1) En delictes d'incompliment de determinades obligacions legals (jurat, procediment electoral, tributàries, etc.), el lloc de comissió és on s'havia d'haver atès el deure.
- 2) L'incompliment de les obligacions familiars establertes en sentència de nul·litat, separació o divorci (delictes d'abandó de família) s'entén comès en el lloc designat en la sentència per al compliment de l'obligació i si no en el del domicili del deutor (art. 1171 CC).
- 3) L'estafa a distància s'entén comesa on el perjudicat hagi perdut la disponibilitat, encara que el subjecte actiu l'hagi guanyat en un altre lloc.

3.1.2. Regles subsidiàries

En cas que no se sàpiga el lloc de comissió del delictes, l'article 14 de la LECrim disposa que són competents –en aquest ordre–:

- 1) El jutge del lloc on s'hagin descobert les proves.
- 2) El jutge del lloc de captura del presumpte reu.
- 3) El jutge del lloc de residència del reu.
- 4) Qualsevol altre que hagi tingut coneixement dels fets.

En tot cas, tan aviat com s'arribi a saber el lloc de comissió, el jutge que hi conegui ha de remetre a aquell les actuacions perquè culmini la instrucció de la causa.

3.1.3. Delictes connexos

Si bé cada delicte motiva normalment la incoació d'un procediment, hi ha supòsits especials.

1) Els delictes connexos poden ser investigats i jutjats en un sol procediment, si la investigació i la prova en conjunt dels fets són convenientes per a l'aclariment i la determinació de les responsabilitats procedents. En tot cas, malgrat aquesta conveniència d'agrupació, s'estableix que els delictes connexos s'investiguin i s'enjudiciïn separadament quan la seva acumulació comporti una complexitat o dilació excessiva per al procés (art. 17.1, en la redacció que en fa la Llei 41/2015).

2) Els delictes que no siguin connexos però hagin estat comesos per la mateixa persona i tinguin analogia o relació entre si, quan siguin de la competència del mateix òrgan judicial, es poden enjudiciar en la mateixa causa, a instància del Ministeri Fiscal, si la investigació i la prova en conjunt dels fets són convenientes per al seu aclariment i per a la determinació de les responsabilitats procedents, llevat que comporti una complexitat o dilació excessiva per al procés.

La previsió *e* introdueix el problema de quin jutge d'instrucció haurà de conèixer dels delictes connexos o acumulats, quan aquests s'hagin comès en territoris diferents.

Quins delictes són connexos

D'acord amb l'article 17 de la LECrim, es consideren delictes connexos:

- 1) Els comesos per dues o més persones reunides.
- 2) Els comesos per dues o més persones en llocs o temps diferents si ha precedit un concert per a això.
- 3) Els comesos com a mitjà per perpetrar-ne d'altres o facilitar-ne l'execució.
- 4) Els comesos per procurar la impunitat d'altres delictes.
- 5) Els delictes d'afavoriment real i personal i el blanqueig de capitals respecte del delicte antecedent.
- 6) Els comesos per diverses persones quan s'ocasionin lesions o danys recíprocs.

La qüestió es resol en els articles 17 *bis* i 18 de la LECrim, que fixen les regles següents:

- 1) La competència dels jutjats de violència sobre la dona s'estén a la instrucció i el coneixement dels delictes connexos sempre que la connexió tingui l'origen en algun dels supòsits previstos en els números 3 i 4 de l'article 17 de la LECrim.
- 2) En la resta de supòsits, és competent per a conèixer de les causes per delictes connexos el del territori en què s'hagi comès el delicte a què estigui assenyada pena major.
- 3) Quan els delictes penats més greument tinguin la mateixa pena, és competent el que ha començat primer la causa.
- 4) No obstant això, és competent per conèixer dels delictes connexos comesos per dues o més persones en llocs diferents, si ha precedit un concert per a això, amb preferència als indicats en l'apartat anterior, el jutge o tribunal del partit judicial seu de l'audiència provincial corresponent, sempre que els diferents delictes s'hagin comès en el territori d'una mateixa província i almenys un d'ells s'ha perpetrat dins el partit judicial seu de l'audiència provincial corresponent.

3.1.4. Competència per raó de la matèria

A més de la competència en els delictes de violència contra la dona esmentada abans, l'article 65 de la LOPJ disposa que l'Audiència Nacional coneix de la investigació i l'enjudiciament dels delictes següents:

- 1) Delictes contra el titular de la Corona, el seu consort, el seu successor, alts organismes de la nació i forma de govern.
- 2) Falsificació de moneda, i fabricació de targetes de crèdit i dèbit falses i xecs de viatge falsos, sempre que siguin comesos per organitzacions o grups criminals.
- 3) Defraudacions i maquinacions per a alterar el preu de les coses que produeixin o puguin produir una repercussió greu en l'economia nacional o un perjudici patrimonial en una generalitat de persones en el territori de més d'una Audiència.
- 4) Tràfic de drogues o estupefaents, frau alimentaris i de substàncies farmacèutiques o medicinals, sempre que siguin comesos per bandes o grups organitzats i produeixin efectes en llocs pertanyents a diferents Audiències.
- 5) Delictes comesos fora del territori nacional, quan d'acord amb les lleis o els tractats correspongui als tribunals espanyols el seu enjudiciament.

En tot cas, la Sala del Penal de l'Audiència Nacional estén la seva competència al coneixement dels delictes connexos amb tots els que acabem de ressenyar.

3.1.5. Competència per raó de la persona

L'article 57.2 de la LOPJ fixa supòsits especials en què –per motiu de la funció pública que s'exerceix– el Tribunal Suprem té competència per a la instrucció i l'enjudiciament de delictes, i en l'article 73.3.a i 73.3.b de la LOPJ s'estableixen les persones el procés penal de les quals queda afecte a la competència de la Sala Civil i Penal dels Tribunals Superiors de Justícia de les Comunitats Autònomes.

3.2. Qüestions de competència

La consideració per part d'un jutge que està coneixent d'uns fets sobre els què no té competència es plasma en la interlocutòria d'inhibició a favor d'aquell que consideri competent.

Les parts ho poden fer valer amb la petició inhibidora o la petició declinatoria, en els termes expressats en els articles 26 *et seq.* de la llei processal.

La Inhibidora comporta dirigir-se al jutge que la part entén competent perquè reclami la causa al jutge que coneix de l'afer. La Declinatoria comporta dirigir-se al jutge que coneix de la causa perquè es declari incompetent i dicti la Interlocutòria d'Inhibició a favor d'un altre.

4. La incoació del procés

4.1. Determinació del procediment

La recepció de la notícia d'uns fets constitutius d'infracció penal determina que el jutge competent incoï un procediment segons el pronòstic de tipicitat o qualificació provisòria que faci. Els procediments susceptibles d'incoació són:

- 1) Procediment davant el tribunal del jurat, quan la incoació sigui per algun dels delictes de què se li atribueix el coneixement.
- 2) Sumari o procediment ordinari, quan es tracti de delictes que tinguin assenyalada una pena privativa de llibertat de més de nou anys.
- 3) Diligències prèvies, per a delictes que tinguin assenyalada una pena privativa de llibertat inferior a nou anys o penes d'una altra naturalesa, amb independència de la durada que tinguin (art. 757 LECrim).
- 4) Diligències urgents, en els supòsits especials a què es refereix l'article 795.
- 5) Judici per delictes lleus, quan els fets siguin constitutius d'una de les infraccions castigades amb pena lleu.

La determinació del procediment és important pel que fa al règim processal diferent que correspon a cadascun. Per això, quan el procediment és determinat per la pena prevista al delicte, és ineludible tenir presents una sèrie de principis:

- 1) En els supòsits en què s'abordin diversos delictes connexos, el procés pertinent s'ha de determinar considerant la pena prevista al delicte més greu i no pas sumant la pena prevista per a cadascun d'aquests delictes.
- 2) Per a determinar el procediment aplicable cal atènyer-se a la pena prevista en abstracte en el Codi penal per al delicte de què es tracti; sense considerar la forma de participació de l'inculpat, les formes imperfectes d'execució (temporària) o si concorren o no circumstàncies modificatives de la responsabilitat criminal.

3) Es considera la pena corresponent al subtipus atenuat o subtipus agreujat (veg. “Delicte contra la salut pública en la modalitat de substàncies que causin dany greu a la salut”) només des del moment en què hi hagi indicis que –sense seguretat, però amb fermesa– apuntin la concurrència dels elements del tipus que determinen la concurrència d'aquests subtipus.

4) Quan es tracti de delictes connexos i uns estiguin sotmesos al tribunal del jurat i d'altres no, s'han de jutjar separadament si es pot fer sense que les resolucions resultin contradictòries. Si hi ha risc de contradicció, s'han de jutjar tots els delictes conjuntament, i s'han de portar pel procediment amb jurat quan el dol principal de l'autor hagi estat la comissió del delicte determinant d'aquesta competència. Altrament, el tribunal professional ha de conèixer per les normes del procediment que resulti aplicable (jurisprudència del Tribunal Suprem).

4.2. Determinació de la relació jurídicoprocessal

La qualificació penal dels fets permet no solament veure qui pot respondre en concepte d'autor o còmplice, sinó determinar els eventuais perjudicats i responsables civils. Aquesta visió permet la configuració de la relació jurídicoprocessal i portar al procés tots ells, en la posició processal que els correspongui.

Una anàlisi d'aquestes qüestions per l'advocat, no solament li permetrà veure contra qui ha de dirigir l'acusació quan actuï com a acusació particular o popular, sinó els termes en què ha d'impugnar la decisió judicial d'incoació, ja que cal tenir present que el jutge ha de fixar en la interlocutòria d'incoació l'espai objectiu (fets) i subjectiu (persones) d'investigació.

4.3. Fixació de les diligències d'investigació que cal practicar

La interlocutòria d'incoació del procediment que correspongui, no solament fa una identificació dels fets que poden ser delictius i que s'han d'investigar, sinó que estableix l'espai subjectiu o persones que han de ser investigades o portades al procés com perjudicats o responsables civils. La interlocutòria ha de decretar a més les diligències d'investigació que cal practicar i la indicació s'ha de fer des de l'observança de l'article 299 de la LECrim.

Art. 299 LECrim

“Constitueixen el sumari les actuacions encaminades a preparar el judici i practicades per a esbrinar i fer constar la perpetració dels delictes amb totes les circumstàncies que puguin influir en la qualificació i la culpabilitat dels delinqüents, les persones i les responsabilitats pecuniàries dels quals cal assegurar.”

Així, doncs, la feina essencial a l'inici de tot procés penal és la teòrica subsumció dels fets en els tipus penals que resultin aplicables (pronòstic de tipicitat). Des d'aquesta subsumció, el jutge i l'advocat han de veure quins són

els elements que exigeix cada tipus penal per a merèixer el retret de la pena i –tenint en compte aquestes premisses– han de veure quines són les fonts de prova que calen per a acreditar o desacreditar:

- 1) Si concorren tots i cadascun dels elements dels tipus penals que es consideren aplicables.
- 2) El grau d'execució del delictes.
- 3) L'eventual participació de l'inculpat i el grau en què ho va fer.
- 4) Les circumstàncies que poden modificar l'antijuricitat dels fets o la culpabilitat del responsable.
- 5) Els perjudicis que es van poder irrogar.

Hi ha molts lletrats que limiten la seva actuació professional a negar l'autoria o participació del client. No obstant això, una bona defensa ha de començar per analitzar les exigències legals i jurisprudencials del delictes que s'atribueix. Quan se sàpiguen, l'advocat arribarà a conèixer totes les vies de defensa de què es pot servir, no solament negant l'autoria, sinó negant que els fets puguin ser delictius per falta d'algun dels requisits legals o defensant la concurrència de circumstàncies (legals o personals) que puguin mitigar la resposta penal. L'estudi inicial i complet d'aquestes qüestions permetrà al lletrat –després de conèixer les circumstàncies concretes dels fets– fixar els objectius de prova que cadascun d'aquests nivells poden mostrar que és convenient en cada cas concret.

Les diligències d'investigació que es regulen com a fonts de prova són les següents:

- Inspecció ocular del lloc de comissió (art. 326 *et seq.* LECrim).
- Anàlisi del cos del delictes (art. 334 *et seq.* LECrim).
- Identificació del delinqüent o fixació de les seves circumstàncies personals (art. 368 *et seq.* LECrim).
- Declaració de l'inculpat (art. 385 *et seq.* LECrim).
- Declaracions testificals (art. 410 *et seq.* LECrim).
- L'acarament entre testimonis o d'aquests amb el processat (art. 451 *et seq.* LECrim).
- L'informe pericial (art. 456 *et seq.* LECrim).

Vegeu també

Aquí estudiarem les diligències d'investigació sense perjudici que als mòduls "Les diligències d'investigació que incideixen en els drets fonamentals de l'inculpat" i "Mesures cautelars personals i reals" s'estudiaran les diligències d'investigació i mesures d'assegurament que poden resultar particularment invasives de drets fonamentals.

- Entrada i registre i intervenció de comunicacions (art. 545 *et seq.* LECrim).

Tots i cadascun d'aquests mitjans d'investigació es poden utilitzar per a justificar la realitat dels fets (anàlisi de substàncies estupefaents, engany de l'estafa etc.), la responsabilitat de l'inculpat (participació com a autor o còmplice) o l'abast d'aquesta responsabilitat (concurrència de circumstàncies modificatives com l'acarnissament o la drogoaddicció).

En tot cas, no es pot obviar que en el procediment penal regeix el principi de llibertat de prova, de manera que, a més dels mitjans de prova previstos i regulats expressament en els codis, s'admet qualsevol altre mitjà de prova que considerin les parts (**principi de no-taxativitat**).

5. La inculpació

Ja hem analitzat anteriorment la qüestió de la inculpació. N'hi ha prou de recordar ara que la Llei orgànica 13/2015, de 5 d'octubre, de modificació de la Llei d'enjudiciament criminal per a l'enfortiment de les garanties processals i la regulació de les mesures d'investigació tecnològica, defineix amb claredat un veritable estatut jurídic de l'inculpat.

La nova redacció de l'article 118 de la LECrim disposa que tota persona a qui s'imputi un acte punible pot exercir el dret de defensa, hagi estat objecte de detenció o de qualsevol altra mesura cautelar.

Aquest exercici es concreta en:

- 1) Dret a intervenir en les actuacions des que se li comuniqui l'existència del procediment (comunicació que ha de ser immediata, excepte en supòsits de declaració de secret de les actuacions).
 - 2) Dret a ser informat dels fets que se li atribueixin, i també de qualsevol canvi rellevant en l'objecte de la investigació i dels fets imputats. Aquesta informació s'haurà de facilitar amb el grau de detall suficient per permetre l'exercici efectiu del dret de defensa.
- En aquest sentit, l'article està en coherència amb el 775 de la LECrim, que estableix que «en la primera compareixença el jutge informará a l'investigat, de la manera més comprensible, dels fets que se li imputen».
- 3) Dret a examinar les actuacions amb l'antelació deguda per salvaguardar el dret de defensa i, en tot cas, abans que se li prengui declaració.
 - 4) Dret a actuar en el procés penal per exercir el seu dret de defensa d'acord amb el que disposa la llei.
 - 5) Dret a designar lliurement un advocat, sense perjudici del que disposa l'apartat 1.a) de l'article 527 (relatiu als supòsits d'incomunicació).
 - 6) Dret a sol·licitar assistència jurídica gratuïta, procediment per fer-ho i condicions per obtenir-la.
 - 7) Dret a la traducció i interpretació gratuïtes de conformitat amb el que disposen els articles 123 i 127.

Vegeu també

La qüestió de la inculpació s'estudia en el mòdul «El sistema acusatori i la plasmació pràctica dels seus principis essencials».

8) Dret a guardar silenci i a no prestar declaració si no es vol fer, i a no contestar a alguna o algunes de les preguntes que se li formulin.

9) Dret a no declarar contra si mateix i a no confessar-se culpable.

S'ha d'observar que hi ha l'obligació legal que aquesta informació es faciliti en un llenguatge comprensible i que sigui accessible. A aquests efectes cal que la informació s'adapti a l'edat del destinatari, el seu grau de maduresa, discapacitat i qualsevol altra circumstància personal de la qual pugui derivar una modificació de la capacitat per entendre l'abast de la informació que se li facilita.

El dret de defensa comprèn l'assistència lletrada d'un advocat de lliure designació o, si no, d'un advocat d'ofici:

1) Amb el qual es pot comunicar i entrevistar reservadament, fins i tot abans que presti declaració davant la policia, el fiscal o l'autoritat judicial, sense perjudici del que disposa l'article 527 (incomunicació).

2) Que estarà present en totes les seves declaracions, i també en les diligències de reconeixement, acaraments i reconstrucció de fets.

3) Totes les comunicacions entre l'investigat o encausat i el seu advocat tenen caràcter confidencial.

4) Si aquestes converses o comunicacions han estat captades o intervingudes durant l'execució d'alguna de les diligències que regula aquesta Llei, el jutge haurà d'ordenar l'eliminació de la gravació o el lliurament al destinatari de la correspondència detinguda, i deixar constància d'aquestes circumstàncies en les actuacions.

El que disposa el paràgraf primer no és aplicable quan es constati l'existència d'indicis objectius de la participació de l'advocat en el fet delictiu investigat o de la seva implicació juntament amb l'investigat o encausat en la comissió d'una altra infracció penal, sense perjudici del que disposa la Llei general penitenciària.

6. El secret del sumari

No s'ha de confondre el secret del sumari amb el caràcter reservat del sumari.

La **reserva** fa referència a la projecció externa del contingut de la investigació. Les parts poden prendre coneixement de totes les diligències d'investigació i intervenir-hi (art. 302 LECrim), però el contingut d'aquesta indagació ha de ser reservat per als qui no són part en el procediment, i només ha de ser públic a partir de l'obertura del judici oral.

El **secret** comporta, en canvi, una ocultació del contingut de la investigació fins i tot per a les parts personades, amb la sola excepció del ministeri fiscal (art. 301).

El secret es pot decretar en qualsevol causa per delictes públics, ja sigui d'ofici o a instàncies de part. Aquest secret no solament permet portar les perquisicions sense que les parts coneguin la naturalesa de les actuacions que s'ordenen o el resultat d'aquestes actuacions, sinó que –quan es dicta just després de la incoació del procés– permet eludir el deure imposat en l'article 118 d'informar l'encausat de l'existència del procés.

El secret es pot decretar per un temps màxim d'un mes, encara que jurisprudencialment es possibiliten successives pròrrogues si concorren raons que ho justifiquin. Les dues decisions (la declaració de secret o les pròrrogues de secret) s'han de donar per interlocutòria motivada en consideració a la restricció del dret de defensa que comporten.

En els supòsits en què el secret ha precedit la inculpació, no s'ha de notificar a l'encausat la interlocutòria en què es declara el secret de les actuacions, tenint en compte que no s'ha constituït encara com a part en el procés. En canvi, quan el secret es dicta en una investigació en què ja hi ha encausats que havien estat inculpats, la interlocutòria implica que no se'ls ha de notificar cap altra resolució posterior, però sí que s'ha de participar a les parts la interlocutòria en què es declaren secretes les actuacions, i també cadascuna de les resolucions en què se n'ordenin les successives pròrrogues, ja que aquestes decisions són justificants de la immediata exclusió del coneixement de la investigació.

L'article 302 de la LECrim estableix la possibilitat que el secret s'acordi respecte de tot el procediment o només d'una part i afegeix l'obligació que s'ha d'alçar almenys deu dies abans que es conclouï el sumari.

Demora de la conclusió

En tot cas, un respecte adequat del dret de defensa obliga, no solament a fer que la conclusió de la investigació s'hagi de demorar més si el contingut és tan extens que en dificulta l'estudi, sinó a fer que es reconegui a les parts la possibilitat de demanar contraindicis quan aquests siguin necessaris i pertinents per a contrarestar o perfilar una investigació que s'ha portat a esquena seva.

Exercicis d'autoavaluació

1. El vostre client presenta una denúncia en què afirma que va comprar el pis en què vivia com a inquilí i en què denuncia que en l'atorgament de l'escriptura el propietari va manifestar que l'habitatge tenia 97 m², quan un perit ha mesurat una superfície de 86 m².

- a) És procedent la incoació d'unes diligències prèvies com a delictes d'estafa.
- b) No hi pot haver l'engany que exigeix el delictes d'estafa ja que el comprador coneixia ben bé les característiques de l'habitatge, però és procedent la incoació d'unes diligències prèvies per un eventual delictes de falsedat en document públic.
- c) Faltar a la veritat en la narració dels fets resulta impune per a un particular, d'acord amb l'article 392 del CP, i en conseqüència és procedent la incoació de diligències prèvies i l'immediat arxivament d'aquestes diligències perquè els fets no són constitutius d'infracció penal.
- d) El procediment s'ha de registrar com a diligències indeterminades, però el jutge s'ha d'abstenir de tot procediment d'investigació d'acord amb l'article 269 de la LECrim.

2. El vostre client té constituïda una societat amb el seu fill i dos amics. El seu fill li ha presentat una querella en què afirma que el vostre client va falsificar un acta de la societat.

- a) S'incoen diligències prèvies per un delictes de falsedat i es té el fill com a acusació particular.
- b) S'incoen diligències prèvies per un delictes de falsedat i es denega al querellant la possibilitat d'erigir-se en part acusadora per falta de legitimació activa.
- c) S'inadmet la querella per falta de legitimació activa per part del querellant.
- d) S'incoen diligències prèvies i es requereix el querellant perquè esmeni el defecte.

3. Presenteu una querella en nom del vostre client contra J. En aquesta querella afirmeu que el querelat va cobrar unes factures en nom del vostre client i que s'ha quedat amb els diners. La querella va acompanyada d'un poder notarial i en la clàusula sisena hi consta que el poderdant us atorga poder "per a presentar denúncies i especialment per a formular querelles en nom del poderdant".

- a) El jutjat d'instrucció ha d'ordenar la investigació dels fets i ens ha de tenir com a part acusadora.
- b) El jutjat d'instrucció ha de reclamar que el querellant es ratifiqui en la querella abans de ser tingut com a part acusadora.
- c) El jutjat d'instrucció resulta incompetent per a la investigació d'aquests fets.
- d) No es poden presentar querelles si no és amb compareixença *apud acta* del querellant.

4. En un judici per delictes lleu, la part contrària ha proposat com a prova documental que es llegeixi la declaració d'un testimoni de l'accident. La declaració es va prestar davant els agents de la guàrdia urbana poc després del sinistre i es troba en el foli 7 de l'atestat. En aquesta declaració, el testimoni afirma que era en el vehicle que circulava darrere de l'automòbil conduït pel vostre client i que va veure perfectament com es va introduir en l'encreuament sense respectar la llum vermella del semàfor que els afectava.

- a) La prova és categòrica i resulta evident que el nostre client serà condemnat.
- b) Perquè la prova sigui vàlida no n'hi ha prou de proposar-la, sinó que cal que es llegeixi en el debat contradictori.
- c) S'ha de protestar la proposició de la prova, ja que s'hauria d'haver portat el testimoni a l'acte del judici oral.
- d) La prova és vàlida, però el valor que té depèn de que es corroborei l'afirmació del testimoni amb altres mitjans probatoris.

5. En un judici per delictes lleu, la part contrària ha proposat com a prova que es consideri l'acta d'inspecció ocular feta pels agents policials. L'acta recull uns senyals de frenada de set metres de longitud, que comencen abans d'arribar a l'stop que afectava el vostre client i s'acaben –sense interrupció– a la meitat del carril perpendicular pel qual circulava el denunciador. Sobre l'asfalt, i en el punt on s'acaba el senyal de frenada, es recull que hi havia múltiples vidres i una taca d'impregnació líquida que podria ser del radiador del vehicle.

- a) La prova és categòrica i resulta evident que el nostre client serà condemnat.
- b) Perquè la prova sigui vàlida no n'hi ha prou de proposar-la, sinó que cal que es llegeixi en el debat contradictori. Només es pot utilitzar en sentència si es llegeix o si les parts renunciaven expressament a fer-ho perquè manifesten que en coneixen el contingut.

c) S'ha de protestar la proposició de la prova, i només es pot utilitzar si vénen els agents com a testimonis.

d) El que recull l'atestat no és sinó una denúncia i, per tant, el que ha de provar l'acusació. La inspecció ocular no és prova, sinó l'objecte de la prova, i l'única prova vàlida són les manifestacions dels agents.

6. El vostre client ha presentat una querella contra un client. Afirmar que li va vendre gènere per valor de 17.800 euros i que per al pagament li va lliurar una lletra de canvi amb venciment al cap de tres mesos. Diu que la lletra va resultar impagada i que el querellat s'ha negat a abonar-li la mercaderia. El querellant considera que els fets poden ser constitutius d'una estafa.

a) El jutge ha de dictar una interlocutòria d'inadmissió de la querella, ja que les seves relacions de negoci són una qüestió civil.

b) Ens trobem davant una qüestió prejudicial civil. Fins que no es resolgui la qüestió civil, no és procedent resoldre sobre l'admissió de la querella.

c) L'impagament de lletres de canvi no és constitutiu de delictes i això justifica clarament que els fets no siguin constitutius de delictes. És procedent la inadmissió de la querella.

d) Els fets, tal com es relaten, poden ser constitutius d'un delictes d'estafa. S'han d'incoar diligències prèvies per a determinar –per inferència– si quan es va fer el contracte hi havia o no una voluntat captadora en el querellat. Fins que això no es faci, no es pot extreure una conclusió sobre la naturalesa criminal dels fets.

7. Un jove diputat del Parlament de Catalunya, aforat a la sala civil i penal del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, ha estat denunciat per haver agafat dos CD musicals a El Corte Inglés. El vigilant afirma que els va lliurar a un amic que l'acompanyava, que se'ls va guardar sota la cintura dels pantalons. Immediatament després, tots dos es van dirigir a la sortida de l'establiment, on van ser detinguts.

a) Han de ser jutjats tots dos pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya per un delictes lleu de furt.

b) El diputat ha de ser jutjat pel Tribunal Superior de Justícia i el seu acompanyant, pel Jutjat d'Instrucció de Barcelona.

c) Han de ser jutjats tots dos pel Jutjat d'Instrucció de Barcelona.

d) Quina ximpleria, això no pot ser. D'acord amb el que disposa l'article 269 de la LECrim, és procedent arxivar la causa perquè els fets són manifestament falsos.

8. En J ha estat detingut a Gavà. La policia li imputa la comissió en els cinc últims mesos de tres delictes de robatori amb intimidació en farmàcies. Els dos primers a Granollers i l'últim –en el qual va ensenyar un matxet– a Barcelona.

a) És procedent la incoació de tres diligències prèvies. Dues les han de portar els jutjats d'Instrucció de Granollers, i l'altra, el Jutjat d'Instrucció de Barcelona.

b) És procedent incoar dues diligències prèvies. Les primeres, pel Jutjat d'Instrucció de Granollers pels fets comesos en el seu partit, i les altres, pel Jutjat d'Instrucció de Barcelona.

c) Tots els fets s'han de depurar en unes úniques diligències prèvies instruïdes a Granollers.

d) Tots els fets s'han de depurar en unes úniques diligències prèvies instruïdes a Barcelona.

9. En J està acusat de dos delictes de detenció il·legal comesos de manera simultània i un delictes de robatori amb intimidació i ús d'arma.

a) És procedent la incoació d'un procediment ordinari perquè la pena a què s'enfronta és superior a nou anys de presó.

b) És procedent la incoació d'unes soles diligències prèvies per a depurar la responsabilitat penal que es pugui derivar de tots els fets.

c) És procedent la incoació de diligències prèvies per a depurar la responsabilitat pel delictes de robatori i d'altres diligències prèvies per als delictes de detenció il·legal.

d) S'han de seguir tres diligències prèvies, una per cada delictes que no passi de nou anys de presó.

10. En N va propinar a en J dues punyalades a l'abdomen, amb un risc greu per a la seva vida. Van portar en J a l'hospital i el van donar d'alta al cap de set dies. Li han quedat dues cicatrius d'un centímetre.

a) És procedent incoar diligències prèvies perquè és un delictes de lesions.

- b) És procedent incoar un sumari ordinari perquè és un delictes d'homicidi en temptativa.
- c) És procedent incoar diligències prèvies perquè és un delictes d'homicidi en temptativa.
- d) Només és homicidi en temptativa si la vida li va córrer perill, però com que no ho sabem és procedent incoar diligències prèvies.

11. Han decretat la presó provisional contra el vostre client. Solament se us notifica la part dispositiva –sense els arguments jurídics– perquè el jutge ha decretat el secret de sumari.

- a) L'actuació processal és vàlida.
- b) L'actuació processal només és vàlida si s'aixeca el secret de sumari abans d'un mes.
- c) L'actuació processal només és vàlida si se'ns notifica l'argumentació quan s'aixequi el secret. Fins llavors, l'Audiència Provincial pot resoldre els recursos contra la presó perquè ella sí que pot tenir accés al sumari.
- d) El jutge ens ha de notificar la seva argumentació sobre l'apreciació de responsabilitat en el client i les raons que justifiquen la presó, en termes que permetin conèixer el perquè de la decisió judicial i atacar-la.

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. d

2. b

3. b

4. c

5. b

6. d

7. a

8. d

9. b

10. b

11. d

Abreviatures

CE Constitució espanyola

CP Codi penal

ITS Interlocutòria del Tribunal Suprem

LAJ Lletrat de l'Administració de Justícia

LECrim Llei d'Enjudiciament Criminal

LOPJ Llei Orgànica del Poder Judicial

PIDCP Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics

RCL Repertori Cronològic de Legislació Aranzadi

RTC Repertori del Tribunal Constitucional

SSTC Sentències del Tribunal Constitucional

STC Sentència del Tribunal Constitucional

STEDH Sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans

STS Sentència del Tribunal Suprem

TC Tribunal Constitucional

TEDH Tribunal Europeu de Drets Humans

